МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

79-а ПІДСУМКОВА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ ФАКУЛЬТЕТУ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗБІРНИК ТЕЗ

27-28 лютого 2025 року

Ужгород-2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ, СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	7
ГАЯШ ОКСАНА **ГРА ЯК ЗАСІБ НАСТУПНОСТІ МІЖ ДОШКІЛЬНИМ І ПОЧАТКОВИМ НЯМИ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ**	
ГУЗАК Олександра **РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ ПІСЛЯ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ**	11
КЛЯП Маріанна **МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ УЯВЛЕНЬ І ПОНЯТЬ В УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ**	15
ЛЯХОВЕЦЬ Лариса **ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ПОРУШЕННЯ, ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ У ПОКРАЩЕННІ СТАНУ ЗДОРОВ'Я**	20
ПОТЮК Софія **ПІКТОГРАМИ ЯК ЗАСІБ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ**	23
САБАДОШ Мар'яна **МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ТРАВМАМИ СПИННОГО МОЗКУ**	27
СТЕБЛЮК Світлана, СТЕБЛЮК Едуард **КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ РЕАБІЛІТАЦІЇ У СУЧАСНИХ УМОВАХ**	30
ФІЛАК Ярослав, БРИНЗЕЙ Тетяна **ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ МОЛОДИХ ОСІБ З ОСТЕОХОНДРОЗОМ ШИЙНО-ГРУДНОГО ВІДДІЛІВ ХРЕБТА В АМБУЛАТОРНИХ УМОВАХ**	34
СЕКЦІЯ 2. ОСНОВ МЕДИЦИНИ	
ДУТКЕВИЧ-ІВАНСЬКА Юлія, МЕЛЕГА Ксенія, РУСИН Людмила **ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ПАЦІЄНТІВ З ГІПЕРТРОФІЧНОЮ КАРДІОМІОПАТІЄЮ**	38
ДУТКЕВИЧ-ІВАНСЬКА Юлія, МЕЛЕГА Ксенія, КІШ Вікторія **МУЛЬТИМІКРОАЛЬВЕОЛЯРНА СТИМУЛЯЦІЯ**	41
КІШ Вікторія, МЕЛЕГА Ксенія, Юлія ДУТКЕВИЧ-ІВАНСЬКА Юлія **ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ЗМІЦНЕННЯ М'ЯЗІВ ТАЗОВОГО ДНА**	44
МАЛЬЦЕВА Ольга **ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**	47
МЕЛЕГА Ксенія, ДУТКЕВИЧ-ІВАНСЬКА Юлія **НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМ КАРДІОРЕАБІЛІТАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ВІРТУАЛЬНИХ ТА ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**	53
РУСИН Людмила, ДУТКЕВИЧ-ІВАНСЬКА Юлія **РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУВАННІ ВАГІТНИХ ІЗ АРТЕРІАЛЬНОЮ ГІПЕРТЕНЗІЄЮ**	**58**
ФІЛАК Фелікс, ФІЛАК Ярослав	**61**

3. Досвід застосування індивідуальної схеми реабілітації жітей з затримкою психічного розвитку. / Гришуніна Н.Ю., Канюка Є.В., Манін М.В. та ін. Організація надання мультидисциплінарної реабілітаційної допомоги в закладах охорони здоров'я: тези доповідей Національного конгресу фізичної та реабілітаційної медицини. (15-16 грудня 2021). Київ, Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика 2021. С 14-15.

ПІКТОГРАМИ ЯК ЗАСІБ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Софія ПОТЮК,
доктор філософії, асистент кафедри фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти

Актуальність проблеми. У сьогоденні прослідковується тенденція зростання кількості молодших школярів з порушеннями мовленнєвого розвитку. Наявність порушень має вплив на становлення особистості дитини, адаптацію та інтеграцію в освітнє середовище, а відтак нагальною стає потреба у застосуванні альтернативної і додаткової комунікації (далі – АДК), зокрема піктограм, у закладах освіти.

Студіювання наукових відомостей свідчить, що проблематика розвитку комунікативної компетентності дітей з мовленнєвими порушеннями засобами графічних символів АДК знаходить чільне місце у вітчизняних та закордонних наукових дослідженнях (Є. Антоненко, О. Боряк, О. Грицай, Ю. Косенко, С. Кобченко, М. Чайки, Г. Усатенко, Т. Удалової, Phelps, Charity Rowland, Х. Мартисен, Стівен фон Течнер). Окреслений аспект теоретичного напрацювання підтверджується вектором практичного спрямування щодо організації комунікації в закладі освіти за допомогою АДК та консолідації зусиль педагогічних працівників і батьків школярів з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Усвідомлення значимості проблематики зумовило вибір теми наукового доробку, метою якого є розкриття методичних аспектів використання піктограм в освітньому середовищі як чинника розвитку комунікативно-мовленнєвих вмінь дітей з порушеннями психофізичного розвитку та ефективного функціонування інклюзивного освітнього середовища (далі – ІОС).

Результати дослідження. Сучасні демократичні засади розвитку суспільства та реформування освіти зумовлюють переосмислення окремих підходів до комунікативного процесу, що сприяють оптимізації соціального

статусу учасників освітнього процесу. Функціонування системи психолого-педагогічного супроводу слугує просуванню молодших школярів з порушеннями психофізичного розвитку від соціальної адаптації через соціальну інтеграцію до соціалізації. Адаптація та інтеграція дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку в освітнє середовище – це складний та гнучкий процес, який потребує науково обґрунтованих, систематичних, послідовних дій, на основі особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів, з метою отримання доступних та якісних освітніх послуг та реалізації невід'ємних прав на освіту. Для створення ІОС використовують піктограми в класному приміщенні, ресурсні кімнаті, вбиральні, коридорі, бібліотеці, актовій залі, укритті.

Вищезазначене спонукає до розгляду ключової дефініції піктограми як засобу АДК. Згідно напрацюваннями М. Чайки розкрито, як «знак, що відображає найважливіші впізнаванні риси об'єкта, предмета або явища, на які він указує, найчастіше в схематичному вигляді» [4; 5, с.27]. Отже, піктограми – невербальний засіб комунікації, зображення без деталей, які сприяють подоланню бар'єрів у спілкуванні та надають можливість зосереджувати увагу на силуеті, а не розпорошувати на дрібні деталі.

Розглянемо наступний аспект наукової розвідки – сутність ІОС в початковій школі. У контексті дисертаційного дослідження нами запропоновано тлумачення інклюзивного освітнього середовища як безбар'єрне середовище, в якому забезпечується індивідуальна освітня траєкторія інтелектуального й емоційного розвитку дитини з особливими освітніми потребами, з врахуванням їхніх потреб та можливостей, застосовуючи інноваційні технології [2, с.86]. Однак, акцентуємо увагу, що дефініція постійно змінюється, набуває інших сенсів у залежності від різних чинників: законодавства, розбудови інклюзії в школі, ставленні суспільства до дітей з особливими освітніми потребами, матеріального процесу, тощо.

Варто підкреслити, що згідно з реформою «Нова українська школа» для створення освітнього середовища передбачено облаштування тематичних осередків – комунікації, відкриттів (тематичний), тиші, новин, читання, вчителя, матеріалів, які доцільно наповнити широкою тематикою піктограм, як-от: «Я та моя сім'я», «Пори року», «Доба», «Привітання», «Іграшки», «Домашні улюбленці», «Професії», «Школа», «Наш клас», «Навчальне приладдя», «Явища природи», «Овочі», «Фрукти», «Солодощі», «Одяг», «Посуд», «Свійські та дикі тварини» і т.д.

Значну роль відіграють засоби навчання з елементами піктограм в ІОС: комунікативні таблиці і книги (тематичні книги або таблиці використовуються для опанування лексичної теми, таблиці вибору –

здійснення вибору між предметами, таблиці участі – організація гнучкого діалогу відповідно до ситуації); візуальний розклад; лепбук; портфоліо.

Продовжимо розвідку акцентуванням на методичних аспектах. Практика показує, що одним із способів невербальної комунікації в закладі освіти – комунікація за допомогою піктограм.

Загалом, у науковій праці Т. Удалової розглянуто етапи роботи з піктограмами: І етап – ознайомлення дітей з піктограмою, встановлення зв'язку між тактильно сприймаючим предметом і піктограмою; ІІ етап – перенесення символів у ситуації відмінних від тих, які розглядалися попередньо; ІІІ етап – граматичне конструювання [3]. Деталізуємо організаційні моменти кожного з етапів.

На першому етапі педагог пояснює значення піктограми, дитина виконує ряд завдань: ідентифікація піктограми з тактильно-сприймаючим предметом або фотографією з вербальним супроводом педагога; підбір піктограми відповідно до назви, озвученої педагогом, з двох і більше, а потім з подальшим конструюванням фраз. Матеріал містить мінімальну кількість зображень та відображає повідомлення про базові потреби.

На другому етапі передбачено виконання практичних дій: диференціювання піктограм різних частин мови, складання пари піктограмі (іменник + дієслово) та виправлення помилок, пошук зайвої піктограми в межах однієї лексичної теми, самостійне конструювання фраз із двох слів.

На третьому етапі триває робота над послідовним логічним конструюванням – складання простого речення та переказ тексту з чотирьох-п'яти простих речень. З низки вправ для засвоєння виділяють: складання логічних «ланцюжків», речення з опорою на готову/неповну схему, речення в залежності від запропонованих вчителем піктограм; переказування тексту з опорою на схеми речень; подання відповідей на запитання [3].

Досліджуючи означену проблему, визначено, що для опанування засобів невербальної комунікації в корекційній роботі використовуються піктограми самостійних та службових частин мови на різнокольоровому тлі: іменники – зеленому, прикметники – блакитному, дієслова – червоному, прислівники та службові слова – чорному тлі. Наприклад, фразу «мама купила смачну цукерку» дитина в послідовності вимовляння слів обирає піктограми: «мама» – зелене тло, «купила» – червоне, «смачну» – блакитне, «цукерку» – зелене.

З-поміж низки заходів з розвитку мовленнєвої сфери рекомендовано педагогічним працівникам враховувати індивідуальні можливості та потреби дітей з мовленнєвими порушеннями, повністю підтримувати дитину (показ картки та вербальний супровід), створювати ситуації успіху, забезпечувати

позитивний клімат та надавати методичну допомогу батькам або законним представникам. Підтримуємо думку С. Кобченко, що «використання засобів АДК не перешкоджає розвитку словесного спілкування, а навпаки, стимулює власні вербалізації дитини» [1, с.412] та зумовлює розкриття потреб здобувачів освіти з мовленнєвими порушеннями.

Висновки**.** На закінчення слід наголосити, що питання початкової освіти в її сутнісному та інституційному вимірах вимагають координованих та зважених дій педагогів, фахівців та батьків з тим, що важливо створити ІОС, в якому дитина з особливими освітніми потребами приймається такою, якою є, і різноманітність усвідомлюється як цінність. Зокрема, практичне оволодіння навиками спілкування за допомогою піктограм є передумовою успішної адаптації молодшого школяра з мовленнєвими порушеннями.

Подальших наукових розробок потребує порівняльне дослідження сучасних підходів до сутності залучення дітей з мовленнєвими порушеннями у заклади освіти в Україні та країнах Європейського Союзу, технологій АДК в освітньому середовищі.

Література:

1. Кобченко С. Р. Застосування методів альтернативної та додаткової комунікації у роботі з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти [Електронне видання] : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 407–413. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e83c22ac-94e6-4de8-8b63-77a09e03715a/content

2. Потюк С.В. Проблеми формування інклюзивного освітнього середовища початкової школи засобами інноваційних технологій (кінець ХХ–початок ХХІ століття): дис. … докт. філософії: 011 Освітні, педагогічні науки. Дрогобич, 2024. 312 с.

3. Удалова Т. Б. Використання піктограм в корекційно-розвитковій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами : практичний посібник. Кам’янець-Подільський: Видавець ПП Волощук В.О. 2016. 34 с.

4. Чайка М.С. , Усатенко, Г.В.. Використання символьних зображень як засобу альтернативної та додаткової комунікації у дітей з вираженими мовленнєвими порушеннями. *Проблеми політичної психології*, 2022. Вип. *12*(26). С.305-324.

5. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми

потребами : навчально-методичний посібник. Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ТРАВМАМИ СПИННОГО МОЗКУ

Мар'яна САБАДОШ,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри фізичної терапії, реабілітації,
спеціальної та інклюзивної освіти

У сучасних умовах збройного конфлікту кількість військовослужбовців, які отримують травми спинного мозку (ТСМ), зростає, що робить питання їхньої ефективної реабілітації надзвичайно актуальним. ТСМ можуть призводити до тяжких фізичних і функціональних обмежень, зокрема до паралічу, порушень роботи внутрішніх органів, хронічного болю, а також значних психологічних і соціальних наслідків. Завдяки комплексній роботі команди досягається оптимальне відновлення функцій, адаптація до нових умов життя та підвищення рівня незалежності пацієнта.

Особливо важливою є реабілітація на всіх етапах лікування, починаючи від гострої фази в умовах госпіталю (контроль життєво важливих функцій, профілактика ускладнень) до довготривалої реабілітації, що включає відновлення рухових і когнітивних навичок, навчання самообслуговуванню, використання допоміжних технологій та соціальну інтеграцію.

Згідно з Kirshblum (2013) і Fergusson (2014), ключовою відмінністю між міждисциплінарним і трансдисциплінарним підходами є рівень співпраці, який відрізняє їх від мультидисциплінарного підходу, що не зосереджується на інтегрованому догляді. У мультидисциплінарних командах кожен фахівець працює зі своєї професійної перспективи та ділиться висновками, що часто ускладнює розробку узгодженого плану лікування [1, 2].

У міждисциплінарних командах взаємодія більш тісна – фахівці активно співпрацюють, об'єднуючи свій досвід для досягнення спільних цілей, а межі між професійними ролями стають менш чіткими. Дослідження показують, що міждисциплінарний підхід є більш ефективним для командної роботи порівняно з мультидисциплінарним.

При лікуванні травм спинного мозку медичні команди можуть використовувати всі три підходи, залежно від стану пацієнта, середовища та етапу лікування. На початкових етапах частіше застосовується мультидисциплінарний підхід, коли кожен спеціаліст працює у межах своєї